

Föreningskonferensen 2009

En välbesökt föreningskonferens hölls i år på Hotel Linné i Uppsala, som helgen den 14–15 mars bjöd på både vinterslask och vårsol.

Ämnet för lördagen var våra vackra och skyddsvärda men tyvärr också hotade rikkärr. Vi bjöds på en gedigen men ändå lätt-tillgänglig genomgång presenterad av Sebastian Sundberg från växtekologiska avdelningen vid Uppsala universitet och Kalle Mälson från länsstyrelsen i Uppsala län.

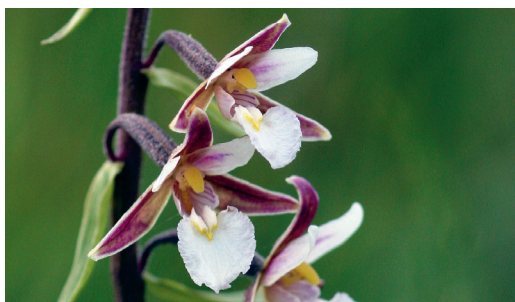
Föredragshållarna satte omgående fart på auditoriet genom att utlysa en diskussion om vad vi egentligen menar med ett rikkärr, men presenterade snart sin egen syn på saken, och alla basfakta och definitioner i den ganska snåriga terminologin kring olika begrepp som våtmark, torvmark, myr, mosse och olika sorters kärr redde ut (en pdf-version av presentationen finns på SBF:s webbplats).

Sebastian och Kalle betonade att man inte ska sätta likhetstecken mellan rikkärr och näringsrika kärr, något som ses ibland. Beteckningarna rik- och fattigkärr kom ursprungligen till för att beteckna kärrtyper som var rika respektive fattiga på arter. Rikkärren är tvärtom oftast fattiga på tillgänglig näring för växterna.

Rikkärren (inklusive kalkkärren) hyser en mängd hotade kärlväxter och mossor. Men också några svampar och många djur är knutna till rikkärrsmiljöer, främst olika snäckor och insekter.

Rikkärren utgör en mycket liten del av Sveriges myrmarker med de överlägset största arealerna i norra Sverige, framförallt i Jämtland. I Sydsverige är det kanske främst Uppland och Gotland som har hyfsade förekomster, medan de hårt trängda sällsyntheterna i Skånes rikkärr får hålla till godo med ynka 100 hektar. Inom EU har Sverige de klart största förekomsterna.

Men rikkärren är en i hög grad hotad naturtyp även i Sverige, speciellt i den södra delen av landet där den tilltagande igenväxningen – orsa-

En karaktärsart för de artrika kalkkärren i Sydsverige är kärrknipproten *Epipactis helleborine*. Foto: Hans Thulin.

kad av omfattande dikningar, minskad hävd och ökat kvävenedfall – har minskat arealerna till oftast bara små fragment av vad som en gång fanns.

Sebastian och Kalle redogjorde för ett intressant experiment där de dämt upp diken i före detta rikkärr för att försöka återskapa en rikkärrsmiljö. Detta och andra försök visar att man kan få rikkärrsarter att öka eller till och med återkolonisera ett område, men att man nog får kombinera dämningar med andra åtgärder för att restaureringen ska ha chans att lyckas.

Vad kan ideella föreningar göra? Det viktigaste är naturligtvis att göra markägare och myndigheter uppmärksamma på de värden som finns. En mer konkret åtgärd kan vara att röja igenväxande rikkärr. Försök har visat att goda resultat kan nås med enbart röjningar.

Ett åtgärdsprogram för rikkärren har ställts samman av Sebastian och kan köpas eller laddas ner från Naturvårdsverkets webbokhandel.

På söndagen inledde Britt-Marie Lidesten från Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik vid Uppsala universitet med att tala om botanikens ställning i skolan och vad som kan göras för att förbättra den. Som vi vet var ju botaniken ett självklart inslag i undervisningen förr i tiden, även på lärarutbildningen. Så är det tyvärr inte idag och många lärare känner sig alltför osäkra för att våga ta med sig sina elever ut i naturen, ännu mindre försöka presentera för dem vad som växer på marken. Mer information och material att hämta hem finns på www.bio-resurs.uu.se.

Henrik Ærenlund Pedersen från Botaniska museet i Köpenhamn – tillsammans med Mikael Hedrén i Lund – håller på att sammanställa det kommande orkidékapitlet i Flora Nordica. Henrik redogjorde mycket pedagogiskt och med underbart vackra bilder för det mödosamma arbetet i fält och på labb med att försöka reda ut släktskapsförhållandena i några av de mycket intrikata artkomplexen – speciellt inom släktet handnycklar *Dactylorhiza*. Avvägningar måste sedan göras för att komma fram till en indelning som tillräckligt väl speglar orkidéernas släktskapsförhållanden men som samtidigt känns vettig och användbar för botanisten på fältet. Vi fick redan nu veta att Flora Nordicas åsikt är att det finns 47 arter orkidéer i Norden.

Konferensen avslutades med att Janolof Hermansson berättade om ett annat väldigt arbete, nämligen hans och hans medförfattares prestation att i en omfångsrik volym presentera allt som är värt att veta om Dalarnas hotade lavar och mossor (se SBT nr 1/2009). I boken – som kan köpas från SBF:s kansli – får vi veta allt som är värt att veta om 573 lav- och mossarter på över 12 000 lokaler, 247 av arterna presenteras på faktablad med utbredningskartor. Janolof, som med ökande förtvivlan har följt skogsbrukets framfart i Dalarnas artrika gammelskogar, vill med denna bok visa på och mana till ökade skyddsinsatser för de rikedomar som ännu finns kvar: "Ingen ska kunna säga att de inte visste!"

☁ BENGTT CARLSSON

Fjällblommor i Abisko

Den mycket populära kursen i fjällbotanik som Mora Aronsson lett i Abisko i många år kommer i sommar att anordnas på nytt. Årets upplaga kommer att äga rum 12–18 juli. En hyfsad grundkondition gör det lättare att komma upp för fjällslutningarna i sökandet efter allt det vackra och sällsynta som finns att se i de blomsterrika Abiskofjällen.

Se www.sbf.c.se för närmare uppgifter om ekskursionsmål och kostnader. Anmäl dig fr.o.m. 27 april till Barbro på kansliet (018-471 28 91, [sbff@sbf.c.se](mailto:sbf@sbf.c.se)). Lottning kommer att ske om många anmäler sig redan första dagen.

Torleif Ingelög ny hedersmedlem

Under årsmötet i Uppsala förädrades Torleif Ingelög ett vackert diplom som bevis för sitt nyvunna hedersmedlemskap i Svenska Botaniska Föreningen. Foto: Evastina Blomgren.

Torleif Ingelög har sedan början av 1970-talet varit en av förgrundsgestalterna inom den svenska naturvården och i synnerhet för bevarandet av de svenska växterna. Under 1970-talet var han en av initiativtagarna till de projekt som fick skogsbruket att inse att det fanns mer än träd i skogen. Han var en av drivkrafterna bakom ArtDatabankens tillkomst 1984 och var under närmare 25 år dess chef. Tillsammans med Nils Dahlbeck startade han Floraväktarna 1987, en central verksamhet i dagens arbete med artbevarande av kärlväxter. Torleif har sedan andra halvan av 1990-talet även arbetat med att bygga upp och stärka det europeiska floravårdsarbetet.

Få personer har lyckats med konststycket att få ideell naturvård, forskare och myndigheter att jobba åt samma håll, men just den balansgången har Torleif varit expert på. Mycket tack vare hans inspiration och tålmod har natur- och floravården fått den roll den har idag i Sverige.

Inventera i Västerbottens län

Årets inventeringar för Västerbottens läns flora hålls i Åmsele 19–25 juli och i Borgafjäll 27–31 juli. För mer information se SBF:s hemsida eller mejla till stefan.ericsson@emg.umu.se.